

Bezpieczeństwo w szkole

Zagrożenia i działania profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i cyfrowego uczniów w Szkole Podstawowej Sportowej i Liceum Ogólnokształcącym Sportowym w Zespole Szkół Sportowych w Człuchowie

Dokument został opracowany w ramach prac zespołu roboczego powołanego przez Dyrektora Zespołu Szkół Sportowych celem zaprezentowania Radzie Pedagogicznej w dniu 17.05.2019 jako zbiór rekomendacji i wytycznych dla nauczycieli, pracowników administracyjnych, uczniów i rodziców do realizacji począwszy od dnia przyjęcia.

Człuchów 2019

Spis treści

1. Zagrożenia zewnętrzne.....	4
1.1. Procedura postępowania w przypadku ewakuacji w trakcie lekcji i przerwy – zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu w szkole.....	4
1.2 Procedura postępowania w przypadku wtargnięcia napastnika.....	6
1.3 Procedura postępowania w przypadku podłożenia ładunku wybuchowego.....	8
1.4 Procedura postępowania w przypadku podłożenia podejrzanego pakunku	9
1.5 Procedura postępowania w przypadku skażenia chemicznego lub biologicznego.....	12
2. Zagrożenia wewnętrzne.....	18
2.1 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia agresywnych zachowań w szkole lub tzw. fali.....	18
2.2 Procedura postępowania w przypadku epizodu psychotycznego ucznia	19
2.3 Procedura postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych	20
2.4 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych.....	22
2.5 Procedura postępowania w sytuacji, gdy zachowanie pojedynczego ucznia lub kilku uczniów nie pozwala nauczycielowi na realizację lekcji.....	23
2.6 Procedura postępowania w przypadku niespełniania przez uczniów obowiązku szkolnego	24
2.7 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole	24
2.8 Procedura postępowania w przypadku zaginięcia uczestnika wycieczki lub oddalenia się od grupy.....	25
2.9 Procedura postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w domu	25
2.10 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.....	26
2.11 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów	27
2.12 Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole.....	28
2.13 Procedura postępowania w sytuacji, kiedy uczennica zachodzi w ciążę.....	29
2.14 Procedura postępowania w sytuacji wypadku ucznia w szkole.....	29
2.15 Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego	32
2.16 Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego.....	33
3. Samobójstwa i próby samobójcze	34
3.1 Procedura postępowania w przypadkach samobójstwa i próby samobójczej ucznia	34
3.2 Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych	35
3.3 Procedura postępowania w przypadku powzięcia informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych).	35

3.4 Procedura postępowania w przypadku powzięcia informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą.....	36
3.5 Procedura postępowania w przypadku powrotu ucznia do szkoły po powziętej próbie samobójczej.....	37
3.6 Procedura postępowania w przypadku popełnienia samobójstwa przez ucznia.....	38
3.7 Procedura postępowania w przypadku konieczności poinformowania rodziny ucznia o jego śmierci.....	38
4. Żałoba dziecięca.....	40
4.1 Procedura postępowania w przypadku śmierci osoby bliskiej uczniowi.....	40
4.2 Procedura postępowania w sytuacji żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej).....	40
5. Bezpieczeństwo cyfrowe środowiska szkolnego.....	41
5.1 Procedura reagowania w przypadku dostępu dzieci do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych.....	41
5.2 Procedura reagowania w przypadkach cyberprzemocy.....	42
5.3 Procedura reagowania w przypadku naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły.....	44
5.4 Procedura reagowania w przypadku zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu.....	46
5.5 Procedura reagowania w przypadku nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią.....	47
5.6 Procedura reagowania w przypadku sekstingu, prowokacyjnych zachowań uczniów i aktywności seksualnej jako źródło dochodu osób nieletnich.....	49
5.7 Procedura reagowania w przypadkach łamania prawa autorskiego.....	50
5.8 Procedura reagowania w przypadkach zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online.....	52
6. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego.....	54
7. Zmiany przyjęte w dokumencie.....	57
7.1 Procedura niepromowania ucznia w klasach I-III.....	57
7.2 Procedura postępowania w przypadku umieszczenia w placówce pieczy zastępczej.....	58

1. Zagrożenia zewnętrzne

1.1. Procedura postępowania w przypadku ewakuacji w trakcie lekcji i przerwy – zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu w szkole

Alarm lokalny w szkole jest jednym z kilku rodzajów alarmów, które mogą być ogłaszane w konsekwencji wystąpienia zagrożeń ekologicznych lub innych spowodowanych działalnością człowieka. Ma on na celu zapewnienie bezpieczeństwa w razie zagrożenia życia i zdrowia młodzieży przebywającej na terenie szkoły. Najczęstszymi przyczynami, dla których może zajść konieczność ogłoszenia alarmu w szkole, są zagrożenia związane z powstaniem pożaru, a także możliwość rozprzestrzenienia na terenie szkoły niebezpiecznych substancji chemicznych lub ładunków wybuchowych.

Najważniejszym działaniem, jakie należy podjąć w przypadku stwierdzenia zagrożenia, jest jak najszybsze powiadomienie o niebezpieczeństwie wszystkich osób znajdujących się w strefie zagrożenia i natychmiastowe podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych. W tym celu korzystamy z sygnału alarmu lokalnego, którym w szkole są trzy sygnały dzwonka, trwające około 10 sekund każdy, następujące bezpośrednio po sobie.

Alarm lokalny w szkole jest sygnałem, który jest znany wszystkim uczniom i pracownikom szkoły. Tylko w wypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia, nauczyciel ma prawo sam podjąć decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.

Z reguły jednak o ewakuacji decyduje dyrektor, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu. W sytuacji braku prądu, sygnał alarmowy może być ogłaszany za pomocą gwizdka lub dzwonka ręcznego z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników szkoły oraz do bezwzględnego wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów.

W dużej liczbie przypadków wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa fizycznego niezbędne jest wezwanie odpowiednich służb drogą telefoniczną. Procedura wezwania powinna odbywać się będzie zgodnie z poniższym schematem:

- 1) wybranie numeru odpowiedniej służby. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji:
 - rodzaj stwierdzonego zagrożenia
 - nazwę i adres szkoły
 - imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję
 - telefon kontaktowy
 - zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie
- 2) potwierdzenie przyjęcie zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.

O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:

- Policja 997
- Straż Pożarna 998
- Pogotowie Ratunkowe 999
- Europejski Telefon Alarmowy obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej 112
- Pogotowie Energetyczne 991
- Pogotowie Gazowe 992
- Pogotowie Ciepłownicze 993
- Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne 994
- Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego 987
- Infolinia Policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.

Wszystkie działania od tej chwili mają prowadzić do jak najszybszej ewakuacji wszystkich osób znajdujących się na terenie szkoły. Należy wiedzieć, że od tej chwili bezwzględnie wszyscy podporządkowują się poleceniom osób funkcyjnych. W przypadku uczniów taką osobą jest nauczyciel, z którym w tym momencie mają zajęcia.

Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel decyduje o możliwej i najkrótszej drodze ewakuacji z budynku. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego. Należy się poruszać po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych. Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższej stojącego nauczyciela. Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są już wolne. Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki. Jeżeli alarm jest ogłoszony w czasie przerwy to natychmiast udajemy się (jeżeli tylko nie zagraża to naszemu bezpieczeństwu) pod salę, gdzie mamy mieć zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela postępujemy jak wyżej.

Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustalenia osób nieobecnych. Jest to bardzo istotne dla prowadzenia akcji ratunkowej przez wezwane służby

Najważniejsze zasady, o których powinien pamiętać i przestrzegać każdy uczeń z chwilą ogłoszenia alarmu w szkole:

- 1) słuchaj i wykonuj dokładnie polecenia nauczyciela
- 2) bądź opanowany, nie ulegaj panice
- 3) po przerwaniu zajęć udaj się na miejsce zbiórki wraz z klasą drogą wskazywaną przez nauczyciela
- 4) pomagaj osobom słabszym
- 5) bezwzględnie podporządkowuj się osobom funkcyjnym
- 6) nie lekceważ zagrożenia, nawet wówczas, gdy nie zagraża ci bezpośrednio.

1.2 Procedura postępowania w przypadku wtargnięcia napastnika

Poniższe rekomendacje odnoszą się do niezbędnej reakcji nauczyciela i dotyczą sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywny strzelec.

- **Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się)** - szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i zabicie kolejnych osób
- **Wycisz i uspokój uczniów** - wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę
- **Zaopiekuj się uczniami, którzy potrzebują szczególnej pomocy** - należy zwrócić szczególną uwagę na dzieci, które specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji
- **Każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony** - niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia
- **Poinformuj policję wysyłając informację tekstową** - SMS o zaistniałej sytuacji - w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędnym jest natychmiastowe przekazanie informacji policji
- **Zasłoń okno, zgaś światło** - należy zaciemnić salę aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego
- **Nie przemieszczaj się** - przemieszczanie się może powodować dźwięki lub cień, który może zostać zauważony przez napastników
- **Stań poniżej linii okien, zejźdź ze światła drzwi** - przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników
- **Zejdź z linii strzału, połóż się na podłodze** - z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby znajdujące się wewnątrz
- **Jeżeli padną strzały, nie krzycz** - napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma
- **Nie otwieraj nikomu drzwi** - interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi
- **W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia** - w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia

W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

- **Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika** - wszelkie próby oporu mogą być uznane przez napastników jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników
- **Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon** - wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej
- **Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia** - w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu
- **Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego** - w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji
- **Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika** - odwracanie plecami może zostać uznane jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji
- **Nie zwracaj na siebie uwagi** - niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu
- **Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny** - brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców
- **Nie oszukuj terrorysty** - oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku czy agresji i zostać ukarane
- **Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu** - zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców
- **Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami** - wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty
- **Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów** - każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana
- **Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty** - nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.

W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

- **Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów** – możesz zostać uznany za terrorystę - policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar
- **Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi** - próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowane jako akt agresji
- **Położ się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy** - taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników

- **Śluchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom** - postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników
- **Nie trzyj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących** - tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego
- **Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami** - wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową
- **Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy** - policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców
- **Bądź przygotowany na traktowanie siebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona** - w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtapiać w tłum i uciec z miejsca ataku
- **Po wydaniu polecenia wyjścia** – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku - w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne
- **Nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru** - najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

1.3 Procedura postępowania w przypadku podłożenia ładunku wybuchowego

Specyfika zamachu bombowego polega na tym, że nie rozróżnia on „swoich” czy „obcych”, inaczej niż w przypadku porwania lub użycia broni palnej, które dotyczą konkretnych osób. Przez materiał wybuchowy rozumiemy związek chemiczny lub mieszaninę kilku związków chemicznych, która jest zdolna w odpowiednich warunkach do gwałtownej reakcji chemicznej i której towarzyszy wydzielenie wielkiej liczby produktów gazowych w postaci wybuchu (detonacji lub deflagracji). Określenie ładunek materiału wybuchowego oznacza określoną ilość materiału wybuchowego przygotowanego do wysadzenia.

Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

- 1) Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego należy zapamiętać jak największą ilość szczegółów - uzyskane informacje/szczegóły mogą być istotne dla policji dla identyfikacji sprawcy alarmu
- 2) Należy zapisać natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje - w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem sobie istotnych informacji
- 3) Należy poinformować niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły
- 4) Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego należy rozpocząć ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie

po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ma ona na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.

- 5) Nie należy używać telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy
- 6) Należy sprawdzić czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia - stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji
- 7) Bezwzględnie należy wykonywać polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową
- 8) W miejscu ewakuacji należy policzyć wszystkie dzieci i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły
- 9) Należy poinformować rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych

1.4 Procedura postępowania w przypadku podłożenia podejrzanego pakunku

Podejrzany pakunek to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją. W przypadku podejrzenia jej otrzymania:

- 1) Należy odizolować miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku - należy założyć, że podejrzany pakunek jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona
- 2) Nie wolno dotykać, otwierać i przesuwając podejrzany pakunek - w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania
- 3) Należy okryć pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala) - okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznannej substancji może ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji
- 4) Należy poinformować o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury (dyrektor) - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły.
- 5) Po usłyszeniu sygnału alarmowego (3 dzwonki po 10 sekund każdy) należy rozpocząć ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku
- 6) Nie należy używać telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy
- 7) Bezwzględnie należy wykonywać polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową

- 8) W miejscu ewakuacji należy policzyć wszystkie dzieci i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły
- 9) Należy poinformować rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych

Poniższa tabela prezentuje szczegółową instrukcję postępowania w przypadku

Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego	Stwierdzenie podejrzanego pakunku
Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego, zapamiętaj jak największą ilość szczegółów	Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku
Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje	Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku
Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury	Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala)
Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji	Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury
Nie używaj telefonu komórkowego	Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji
Sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia	Nie używaj telefonu komórkowego
Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb	Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb
W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi	W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi
Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu	Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu

Sposób prowadzenia ewakuacji	Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę administratora budynku (wyznaczonej osoby odpowiedzialnej za uruchomienie procedury) lub sił interweniujących i zgodnie z ich wskazówkami
Telefony alarmowe	Policja 997 Telefon alarmowy 112
Sposób powiadamiania służb	Wybierz jeden z ww. numerów. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje: <ul style="list-style-type: none"> • nazwę i adres szkoły • rodzaj stwierdzonego zagrożenia • imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję • telefon kontaktowy • zrealizowane przedsięwzięcia • potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenie
Zarządzanie na wypadek sytuacji kryzysowej	Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.
Obowiązki pracowników	Zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury Brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury Znać sygnał uruchamiający procedurę Mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych Znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury Znać miejsce ewakuacji. Szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury Stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

1.5 Procedura postępowania w przypadku skażenia chemicznego lub biologicznego

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami (wąglik, brucelozą etc.) wirusami (ospy, gorączki krwotocznej, zapalenia mózgu, wirusa HIV), toksynami (rycyna, toksyna otulinowa), grzybami lub pierwotniakami.

SYTUACJA, GDY NASTĄPIŁO SKAŻENIE SZKOŁY (SZKOŁA OTRZYMUJE INFORMACJĘ O MOŻLIWYM SKAŻENIU SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ - NP. TELEFON O ZAMIARZE ATAKU)

Należy wówczas:

- 1) zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru
- 2) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku
- 3) w budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację
- 4) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry
- 5) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji
- 6) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku
- 7) do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych
- 8) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE NATYCHMIAST LUB SZYBKO PO JEGO POJAWIENIU SIĘ

Należy wówczas:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy
- 2) aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem
- 3) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów
- 4) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób
- 5) powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole - dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję
- 6) zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru - rejonów ewakuacji powinno być kilka, znajdujących się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru, z jakiego będzie wiał w czasie przedmiotowego zagrożenia, rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń
- 7) natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby - policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka
- 8) po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb - policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń
- 9) w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację
- 10) sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji.
- 11) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry
- 12) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń - częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji
- 13) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku
- 14) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE PÓŹNO, NP. GDY POJAWIŁY SIĘ OBJAWY REAKCJI NA SUBSTANCJĘ LUB/I OGNISKA ZACHOROWAŃ:

Należy wtedy:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy
- 2) powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe - dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję
- 3) przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się
- 4) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów
- 5) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób
- 6) ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły
- 7) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia
- 8) w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny
- 9) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

Poniższa tabela prezentuje instrukcję postępowania w przypadku skażenia substancją chemiczną lub biologiczną terenu szkoły oraz zagrożenia skażeniem ww. substancjami.

Osoby odpowiedzialne za uruchomienie procedury	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona
Szkoła otrzymuje informację o możliwym skażeniu substancją chemiczną/biologiczną (np. telefon o zamiarze ataku) gdy nie nastąpiło skażenie placówki	zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru
	natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby
	w budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację
	w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze

	przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń
	powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku
	do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji, nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych
	oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
<p style="text-align: center;">Szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się</p>	nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy
	aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem
	pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów
	opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób
	powiadomić administratora
	zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru
	natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby
	jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka
	po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb
	w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację
	sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji.
	w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki

	<p>przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń</p> <p>powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku</p> <p>oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.</p>
<p>Szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną a zagrożenie zostało wykryte późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań:</p>	<p>nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy</p> <p>powiadomić kierownictwo szkoły</p> <p>aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem</p> <p>pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów</p> <p>opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób</p> <p>ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły</p> <p>ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły</p> <p>natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby</p> <p>w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację, a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny</p> <p>oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi</p>
	<p>Sposób prowadzenia ewakuacji</p> <p>Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę sił interwencyjnych i zgodnie z ich wskazówkami</p>
	<p>Sposób reakcji na sygnał dźwiękowy</p> <p>Sygnał dźwiękowy ewakuacja</p> <p>Sygnał wejść i pozostać w budynku</p>

Telefony alarmowe	Policja 997 Straż pożarna 998 Pogotowie Ratunkowe 999 Telefon alarmowy 112
Sposób powiadamiania służb	Wybrać jeden z ww. numerów. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podać następujące informacje: nazwę i adres szkoły rodzaj stwierdzonego zagrożenia imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję telefon kontaktowy zrealizowane przedsięwzięcia potwierdzić przyjęcie zgłoszenia i zapisać dane przyjmującego zgłoszenie
Obowiązki pracowników	Zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury
	Brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury
	Znać sygnał uruchamiający procedurę
	Mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych
	Znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury
	Znać miejsce ewakuacji
	Szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury
	Stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

2. Zagrożenia wewnętrzne

2.1 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia agresywnych zachowań w szkole lub tzw. fali.

1. Agresja fizyczna

- a. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania. Pracownik szkoły powinien w sposób stanowczy i zdecydowany przekazać uczestnikom agresji, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Należy mówić dobitnie, głośno, stanowczo, używać krótkich komunikatów. W razie potrzeby należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami.
- b. Należy powiadomić pielęgniarkę szkolną pedagoga/psychologa i dyrektora szkoły oraz powiadomić wychowawcę/ów oraz rodziców (opiekunów prawnych) agresora i ofiary.
- c. W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) - pielęgniarka, pedagog/psycholog lub dyrektor szkoły wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych).
- d. Opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły.
- e. Decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice (opiekunowie prawni) poszkodowanego.
- f. Pedagog szkolny/psycholog szkolny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami (opiekunami prawnymi) obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzają notatkę.
- g. Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi,
- h. W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach.
- i. W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora, z widocznymi skutkami pobicia - szkoła kieruje sprawę na Policję, od postępowania której zależą dalsze losy sprawcy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.

2. Agresja słowna

- a. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska
- b. Należy powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga/psychologa.

- c. Wychowawca (pedagog lub psycholog) przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno.
- d. Wychowawca (pedagog/psycholog) przeprowadza rozmowę ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustala wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia.
- e. O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia.
- f. Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi,
- g. W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach.
- h. W poważnych przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego powiadamiana jest Policja.
- i. Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.

Do obowiązków pracowników szkoły należy:

- zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury,
- brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury,
- mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury,
- znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury,
- szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury,
- stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

2.2 Procedura postępowania w przypadku epizodu psychiatrycznego ucznia

W przypadku podejrzenia epizodu psychiatrycznego u ucznia należy:

- otoczyć ucznia opieką - nie pozostawiać go samego,
- zapewnić spokój, używać łagodnego tonu rozmowy,
- zaprowadzić do bezpiecznego, odizolowanego miejsca (np. gabinet pedagoga, psychologa, pielęgniarki szkolnej,
- na ile to możliwe, zachować dyskrecję, nie rozpowszechniać w szkole informacji o zdarzeniu,
- zawiadomić wychowawcę klasy, pedagoga i/lub psychologa szkolnego, rodziców/prawnych opiekunów oraz pogotowie ratunkowe (999).

Należy także podjąć następujące działania naprawcze:

- uzgodnić z uczniem i/lub rodzicem jakie informacje może otrzymać klasa.
- przygotować klasę na powrót ucznia.
- określić wymagania wobec ucznia, uwzględniające skutki choroby i jej leczenia.

- konsultować postępowania z rodzicami i lekarzem prowadzącym leczenie ucznia.
- udzielać wsparcia rodzicom, przez wskazanie możliwości skorzystania z form pomocy dostępnych w PPP, PZP, przyszpitalnych grupach wsparcia.

2.3 Procedura postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych

1. W przypadku znalezienia podejrzonej substancji odurzającej na terenie szkoły, należy:
 - zachować szczególne środki ostrożności
 - zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ew. jej zniszczeniem
 - powiadomić dyrektora szkoły, który powiadamia Policję
 - ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy
 - przekazać Policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji
 - opracować i prowadzić projekty edukacyjne dot. w/w problematyki.
2. W przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających należy:
 - odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
 - powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego,
 - powiadomić dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia Policję,
 - zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji,
 - zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni,
 - powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia,
 - poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole/placówce,
 - przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców / opiekunów prawnych dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego; w dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi; wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia,
 - podjąć wraz z rodzicami działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających.
3. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem:
 - powiadomić wychowawcę klasy ucznia,
 - odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
 - powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego,
 - przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego,
 - powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji,
 - powiadomić rodziców ucznia z prośbą o przybycie do szkoły/placówki,
 - poinformować rodziców o obowiązującej w szkole procedurze postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych; w dalszej

kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi; wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia,

- przeprowadzić rozmowę z rodzicami wskazując argumenty dla zagrożenia zdrowia, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.
- powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

4. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami:

- przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy,
- poinformować pielęgniarkę/pedagoga szkolnego,
- w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego,
- poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji,
- wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia,
- przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania,
- przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem,
- zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu odurzania się, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji,
- opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem,
- wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny; monitorować i ewaluować efekty,
- powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

5. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia „dopalaczami”:

- przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy,
- w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
- poinformować pedagoga/psychologa szkolnego,
- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego,
- poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji,
- wezwać karetkę pogotowia ratunkowego,
- wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia,
- przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania,
- przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności lub indywidualnie w celu wyciszenia emocji,
- udzielić pomocy i zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się,
- opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem,
- wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny. Monitorować i ewaluować efekty,
- powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

6. W przypadku odmowy współpracy przez rodziców:
- szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję,
 - powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania,
 - szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia,
 - szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem,
 - szkoła współpracuje z Ośrodkiem Wychowawczym, w którym umieszczono ucznia,
 - szkoła monitoruje ucznia do czasu osiągnięcia przez niego pełnoletności.

Do obowiązków pracowników szkoły należy:

- zapoznać się ze skutecznymi działaniami profilaktycznymi,
- zapoznać się z rodzajami i wyglądem środków odurzających,
- zapoznać się z symptomami wskazującymi na odurzenie narkotykiem,
- zapoznać się z symptomami nadużycia alkoholu,
- zapoznać się z symptomami zachowania dealerów środków odurzających,
- prowadzić regularnie zajęcia z zakresu zagrożenia zdrowia środkami niebezpiecznymi,

- prowadzić systematyczne zajęcia z zakresu stosowania obowiązującego w szkole prawa,
- realizować projekty edukacyjne z uczniami o współczesnych zagrożeniach,
- prowadzić cykliczne szkolenia dla rodziców o zagrożeniach zdrowia dzieci,
- prowadzić ciągłą obserwację uczniów w kontekście ich zdrowia i bezpieczeństwa,
- poznać nazwy instytucji pomocowych zajmujących się uzależnieniami,
- zapoznawać się ę na bieżąco z przepisami obowiązującego prawa w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa uczniów,
- zapoznawać się z programami rekomendowanymi, które możesz upowszechnić w swojej szkole (www.programyrekomendowane.pl).

2.4 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych

1. W przypadku kradzieży lub wymuszenia przedmiotu znacznej wartości należy:
- Podjąć bezzwłocznie działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska,
 - Osoba, która wykryła kradzież, powinna bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły,
 - Należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły,
 - Należy zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmiotów pochodzących z kradzieży lub wymuszenia i przekazanie ich Policji,

- Należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą - w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły,

Ważne! Należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia. Może to zrobić tylko Policja.

- We współpracy z pedagogiem szkolnym należy ustalić okoliczności czynu 51 i ewentualnych świadków zdarzenia,
 - Dyrektor szkoły powinien wezwać rodziców (opiekunów prawnych) sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców,
 - Należy powiadomić Policję,
 - Sprawca powinien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży.
2. Otrzymanie przez ucznia prawomocnego wyroku ukończenia postępowania karnego
- Po otrzymaniu zawiadomienia z sądu o prawomocnym ukończeniu postępowania karnego wobec ucznia dyrektor szkoły niezwłocznie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej winien przedstawić treść zawiadomienia.
 - Rada Pedagogiczna może podjąć decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów.
 - Następnie dyrektor szkoły powiadamia o decyzji Rady Pedagogicznej rodziców.
 - Dyrektor - na podstawie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego oraz po uzyskaniu opinii samorządu uczniowskiego - wydaje decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów szkoły

Obowiązki pracowników

- Zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury.
- Wzięcie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury.
- Posiadanie - dostępnych w każdej chwili – numerów telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury.
- Posiadanie wiedzy o swoich zadaniach na wypadek uruchomienia procedury.
- Stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej procedurą.

2.5 Procedura postępowania w sytuacji, gdy zachowanie pojedynczego ucznia lub kilku uczniów nie pozwala nauczycielowi na realizację lekcji

1. Nauczyciel wysyła wyznaczoną z klasy osobę z informacją do pedagoga/psychologa szkolnego, a w przypadku gdy go nie zastanie, do wicedyrektora szkoły. Pedagog,

psycholog lub wicedyrektor zobowiązany jest do natychmiastowego poinformowania dyrekcji o zaistniałej sytuacji.

2. Pedagog, psycholog lub wicedyrektor zobowiązani są do zabrania przeszkadzającego ucznia lub uczniów z sali lekcyjnej do odrębnego pomieszczenia np. do gabinetu pedagoga lub w uzasadnionych przypadkach do gabinetu dyrektora.
3. Pedagog, psycholog lub wicedyrektor przeprowadza z uczniami rozmowę, ustala w porozumieniu z nauczycielem konsekwencje zachowania w zależności od popełnionego wykroczenia. Jeżeli uczeń w sposób poważny naruszył zasady obowiązujące w szkole wychowawca powiadamia rodziców ucznia o jego zachowaniu. Jeżeli uczeń w rażący sposób złamał zasady, pedagog, psycholog lub wicedyrektor wzywa rodziców do natychmiastowego przybycia do szkoły.
4. Nie należy zakłócać toku lekcji innym nauczycielom (np. wychowawcom, których uczniowie aktualnie popełnili wykroczenie).
5. Notatkę ze zdarzenia sporządza w wybranej przez siebie formie nauczyciel zgłaszający problem.

Ważne: Jeżeli przyczyną zakłócenia toku lekcji były przypadki określone w innych procedurach postępować należy według tych procedur.

2.6 Procedura postępowania w przypadku niespełniania przez uczniów obowiązku szkolnego

1. Należy przekazać (wychowawca) do pedagoga szkolnego (do 9-tego każdego miesiąca) informację o uczniu, który opuścił 3 dni nauki lub 15 godzin lekcyjnych bez usprawiedliwienia.
2. Uczeń, który opuścił 3 dni nauki (lub 15 godzin lekcyjnych) w miesiącu bez usprawiedliwienia powinien zostać ukarany upomnieniem skierowanym przez wychowawcę do rodziców (w formie pisemnej, np. na komunikatorze) Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem.
3. W przypadku dalszej nieusprawiedliwionej nieobecności ucznia i braku kontaktu z rodzicami/opiekunami należy wysłać drugie upomnienie.
4. Uczeń, który w ciągu miesiąca opuszcza w kolejnych tygodniach po kilka dni zobowiązany jest przedstawić zaświadczenie lekarskie o przyczynie absencji w tych dniach (oprócz usprawiedliwienia od rodziców).
5. W przypadku braku skuteczności działań (dot. punktów 3 i 4) należy skierować pismo do sądu rejonowego o niespełnianiu obowiązku szkolnego przez ucznia.
6. Pełna dokumentacja o realizacji obowiązku szkolnego w Zespole Szkół Sportowych w Człuchowie znajduje się w gabinecie pedagoga szkolnego (odpowiednio budynek A lub B).

2.7 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole

Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska.

- w pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego,

- w przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji,
- następnie dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu,
- wychowawcy klas oraz pedagodzy szkolni winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie,
- w przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawy molestowania,
- wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia),
- dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia,
- wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia,
- dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustali działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki na uczennicą/ucznem.

2.8 Procedura postępowania w przypadku zaginięcia uczestnika wycieczki lub oddalenia się od grupy

1. Przed wyjazdem należy poinformować grupę o postępowaniu w przypadku, gdyby któryś z uczestników się zagubił.
2. Należy w miarę możliwości próbować skontaktować się z uczniem telefonicznie (jeśli uczeń posiada telefon komórkowy).
3. Należy wyznaczyć opiekuna, który udaje się do ustalonego miejsca pobytu ucznia lub przeszukuje najbliższe otoczenie.
4. W przypadku, kiedy nie uda się skontaktować z zagubionym uczestnikiem i poszukiwania zakończyły się niepowodzeniem, należy zgłosić zaginięcie do odpowiednich służb (policja, numer alarmowy 112).
5. Należy poinformować o sytuacji dyrektora szkoły i rodziców zaginionego ucznia.

2.9 Procedura postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w domu

1. W przypadku uzyskania informacji lub podejrzenia, że wobec ucznia stosowana jest przemoc należy niezwłocznie zgłosić podejrzenia pedagogowi lub psychologowi oraz dyrektorowi szkoły.

2. Nauczyciel przygotowuje notatkę służbową z rozmowy i przekazuje Dyrektorowi/skolnym specjalistom.
3. Pedagog lub psycholog weryfikują podejrzenia, prowadząc wywiad środowiskowy, prowadząc wywiad z prawnymi opiekunami ucznia, kontaktując się z odpowiednimi instytucjami.
4. Pedagog lub psycholog podejmują interwencje terapeutyczne w rodzinie lub kierują na terapię do placówek zewnętrznych
5. W przypadku braku współpracy opiekunów prawnych dziecka pedagog lub psycholog
 - zakładają Niebieska Kartę z rodzicem chroniącym, powiadamiają dyrektora szkoły i kierują sprawę do odpowiedniego OPR,
 - powiadamiają Sąd Rodzinny (zaniedbanie, przemoc emocjonalna, przemoc fizyczna („droga miękka”))
- c) powiadamiają Prokuraturę i Policję (przemoc seksualna, znęcanie się, dziecko nie chce wrócić do domu; „droga twarda”)
6. Nauczyciel przygotowuje notatkę służbową z rozmowy i przekazuje Dyrektorowi/skolnym specjalistom.
7. Specjaliści sporządzają notatkę z podjętych czynności.

2.10 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia

1. W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu.
2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia.
3. Dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły.
4. Wychowawca klasy i pedagog szkolny winien podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań.
5. Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne.
6. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

2.11 Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów

1. W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły.
2. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
3. W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń/uczennica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
4. Wychowawca winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
 5. Jeżeli rodzice/opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich).
 6. W sytuacji, gdy szkoła wykorzystała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem i itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.
 7. Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły.
 8. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.
 9. Dyrektor szkoły winien powiadomić Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
 10. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.
 11. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa dziecięcego w celu

zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.

2.12 Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole

W przypadku otrzymania niepokojących sygnałów/ zaobserwowania sytuacji należy:

- powiadomić wychowawcę klasy i/lub pedagoga/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli nauczyciel jest ich świadkiem, żądać od ucznia zaprzestania czynności i podjąć z nim rozmowę wychowawczą.
- Jeżeli sytuację zgłasza uczeń, zapewnić mu anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach,
- przeprowadzić rozmowę z uczniem oraz poinformować o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.
- Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog lub psycholog szkolny powinien przekazać rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim
- Wychowawca może wezwać rodziców/opiekunów prawnych ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem.
- W sytuacji kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierządu), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub Policję – Wydział ds. Nieletnich.
- Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog/psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów ucznia, zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Pedagog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę.
- Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut szkoły.
- W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup

przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

2.13 Procedura postępowania w sytuacji, kiedy uczennica zachodzi w ciążę

1. Wychowawca klasy, pedagog szkolny i dyrektor szkoły ustalają formy pomocy, jakie zaproponują uczennicy oraz szczegóły dotyczące sposoby przeprowadzania rozmowy z uczennicą i jej rodzicami lub prawnymi opiekunami.
2. W sytuacji, gdy rodzice lub opiekunowie prawni nie wiedzą jeszcze o ciąży i uczennica boi się im o tym powiedzieć, może prosić o pośredniczenie w poinformowaniu ich o swojej sytuacji. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem szkolnym podejmuje stosowne działania z zachowaniem szczególnej ostrożności i dyskrecji.
3. Wychowawca w obecności pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły informuje uczennicę i jej rodziców lub opiekunów prawnych o możliwych formach pomocy ze strony szkoły. Wyjaśnia szczegółowo warunki i zasady korzystania z każdej z przedstawionych form pomocy. Odpowiada na pytania i wątpliwości.
4. Uczennica z rodzicami lub opiekunami prawnymi podejmuje - w ustalonym terminie - decyzję w sprawie form pomocy, z których chcieliby skorzystać. O podjętej decyzji informują wychowawcę klasy i dyrektora.
5. Wychowawca klasy, dyrektor i rodzice lub opiekunowie prawni uczennicy podejmują działania niezbędne do przyznania uczennicy - zależnie od dokonanego wyboru - nauczania indywidualnego lub indywidualnego toku nauki.
6. Wychowawca klasy i pedagog szkolny uzgadniają rodzaj i sposób świadczenia uczennicy i jej rodzinie pomocy i wsparcia. Podejmują działania, w tym kształtujące pozytywne postawy rówieśników (np. spotkania ze specjalistami, warsztaty kształtujące postawy empatii i tolerancji).
7. Dyrektor informuje radę pedagogiczną o ciąży uczennicy oraz o uzgodnionym sposobie postępowania. Przypomina o potrzebie zachowania dyskrecji oraz o tym, że nauczyciele są zobowiązani do nie ujawniania spraw poruszanych na zebraniu rady pedagogicznej, które mogą naruszać dobra osobiste uczniów lub ich rodziców.
8. Wychowawca i wyznaczeni nauczyciele wdrażają uzgodniony z uczennicą sposób realizacji obowiązku nauki.

2.14 Procedura postępowania w sytuacji wypadku ucznia w szkole

Wypadek ucznia jest to nagle zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawania ucznia pod opieką szkoły: na terenie szkoły lub poza jej terenem (w trakcie wycieczki lub wyjścia pod opieką nauczycieli).

W takiej sytuacji należy:

1. Udzielić pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanemu.

- Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy. Udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika szkoły.
- Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną.
- W sytuacji wypadku ucznia, nauczyciel przerywa lekcję, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów. Pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora szkoły o sytuacji.

2. Powiadomić rodziców i zabezpieczyć miejsce zdarzenia

- O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie: rodziców (opiekunów) poszkodowanego, pracownika szkoły odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy, społecznego inspektora pracy, organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz radę rodziców.
- W wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego. Zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły. Fakt ten powiadamiający dokumentuje wpisem w dzienniku zajęć podając datę i godzinę powiadomienia rodziców / opiekunów prawnych ucznia o wypadku. Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, powiadamiający o zdarzeniu ustala z nim: potrzebę wezwania pogotowia ratunkowego lub potrzebę wcześniejszego przyścia rodzica i godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia. Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć.
- W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe. W przypadku stwierdzenia przez lekarza potrzeby pobytu ucznia w szpitalu, należy zapewnić uczniowi opiekę w drodze do szpitala.
- Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.
- Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie. Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych.

- Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły.
3. Zespół powypadkowy
- Dyrektor szkoły powołuje zespół powypadkowy. W jego skład wchodzi z zasady pracownik odpowiedzialny za służby bezpieczeństwo i higienę pracy. Jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik służby BHP, w skład zespołu wchodzi dyrektor szkoły. W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców.
 - Przewodniczącym zespołu jest pracownik odpowiedzialny za BHP w szkole, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu – przewodniczącego zespołu spośród pracowników szkoły wyznacza dyrektor.
4. Postępowanie powypadkowe
- Zespół powypadkowy:
 - przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową
 - rozmawia z uczniem (w obecności rodzica lub wychowawcy/pedagoga/psychologa szkolnego) i sporządza protokół przesłuchania
 - rozmawia ze świadkami wypadku i sporządza protokoły przesłuchania; jeżeli świadkami są uczniowie - przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga/psychologa szkolnego, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia - świadka i jego rodziców
 - sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku
 - uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek
 - uzyskuje opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku
 - sporządza protokół powypadkowy nie później niż w ciągu 14 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wypadku – protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły.
 - Przekroczenie 14 dniowego terminu może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie. W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu.
 - Członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym. Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły. Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców ucznia poszkodowanego postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone. Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach dla: poszkodowanego, szkoły, która przechowuje go w dokumentacji

powypadkowej wypadku ucznia oraz dla organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie).

- Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się: poszkodowanego pełnoletniego i rodziców (opiekunów) poszkodowanego małoletniego. Jeżeli poszkodowany pełnoletni zmarł lub nie pozwala mu na to stan zdrowia, z materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się jego rodziców (opiekunów). Protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

5. Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego

W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu). Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu: ustnie i wtedy przewodniczący wpisuje je do protokołu lub na piśmie. Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy. Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący szkołę. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może: zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

6. Dokumentacja

Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków. Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.

2.15 Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego

Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach:

- art. 50a – posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym,
- art. 51 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego,
- art. 69 – umyślne niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków,
- art. 74 – niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków ostrzegawczych,
- art. 76 – rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny,
- art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków,
- art. 87 – prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu,
- art. 119 – kradzież lub przywłaszczenie,
- art. 122 – paserstwo czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży,
- art. 124 – niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy,

- art. 143 – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.

Sposób działania

- Osoba będąca świadkiem/dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły.
- Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia
- W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę.
- Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku.
- Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

2.16 Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego

1. Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły.
2. Obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia - ofiary czynu karalnego.
3. Następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać Policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.
4. W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

3. Samobójstwa i próby samobójcze

3.1 Procedura postępowania w przypadkach samobójstwa i próby samobójczej ucznia

W przypadku zaobserwowania na przestrzeni kilku tygodni, już czterech z poniższych objawów, należy podjąć działania zmierzające do zapewnienia dziecku pomocy.

Sygnaly ostrzegawcze – objawy zespołu presuicydalnego (Szymańska, 2012)

a) Wczesne sygnaly ostrzegawcze

- izolacja od rodziny i przyjaciół
- zainteresowanie tematyką śmierci
- wyraźne zmiany osobowości i nastroju
- trudności z koncentracją, obniżenie wyników w nauce
- zaburzenia snu i apetytu
- utrata zainteresowania dotychczasowymi rozrywkami
- objawy psychosomatyczne
- znużenie, zubożnienie
- utrata zainteresowania rzeczami dotąd istotnymi (np. wyglądem)

b) Sygnaly wysokiego ryzyka

- rozmawianie o samobójstwie lub jego planowanie
- nagłe impulsywne zachowania
- zachowania buntownicze i ucieczkowe
- nagłe stosowanie substancji psychoaktywnych
- odrzucanie pomocy
- samooskarżanie („jestem złym człowiekiem”, poczucie „psucia i gnicia w środku”)
- komunikaty na temat braku sensu, beznadziejności życia, braku wyjścia
- nieprzyjmowanie pochwał i nagród
- komunikowanie, że niedługo przestanie się być problemem lub się zniknie
- nagła poprawa samopoczucia (może oznaczać, że po trudnej walce wewnętrznej, uczeń podjął decyzję o samobójstwie i odczuwa ulgę)
- rozdawanie ulubionych przedmiotów
- przygotowanie testamentu
- komunikaty: „jestem zły”, „nie powinienem się urodzić”, „chcę umrzeć”

Źródło: Katarzyna Ciszewska, Sandra Żyża „Wspomaganie szkół w zakresie interwencji kryzysowej” wyd. ORE Warszawa 2015

3.2 Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych

1. Dyrektor Szkoły zwołuje zebranie Zespołu ds. interwencji kryzysowych/konfliktowych.
2. Zespół ds. interwencji kryzysowych/konfliktowych:
 - a. ustala, które z sygnałów ostrzegawczych występują u danego ucznia,
 - b. przeprowadza analizę sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia w oparciu o dostępne w szkole informacje, w celu wstępnego ustalenia przyczyn złej kondycji psychicznej ucznia,
 - c. niezwłocznie kontaktuje się z rodzicami w celu przekazania informacji o zagrożeniu oraz podejmuje z nimi współpracę zmierzającą do ustalenia przyczyn zmian w zachowaniu ucznia,
 - d. udziela pierwszego wsparcia rodzinie ucznia oraz wskazuje placówkę, gdzie może ona uzyskać specjalistyczną pomoc,
 - e. ustala z rodzicami zasady wzajemnych kontaktów w celu monitorowania problemów ucznia.

3.3 Procedura postępowania w przypadku powzięcia informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych).

1. Po uzyskaniu informacji o sytuacji zagrożenia pracownik szkoły nie pozostawia ucznia samego, stara się przeprowadzić go do gabinetu psychologa/pedagoga szkolnego lub w inne ustronne, bezpieczne miejsce.
2. Psycholog/pedagog szkolny - udziela wsparcia emocjonalnego oraz podejmuje próbę zawarcia kontraktu pozostania przy życiu.
3. Pracownik szkoły w dostępny sposób informuje o zaistniałej sytuacji dyrektora/wicedyrektora szkoły.
4. Dyrektor/wicedyrektor szkoły informuje o zagrożeniu rodziców, przekazuje dziecko pod ich opiekę oraz zobowiązuje ich do pilnej konsultacji u właściwego specjalisty.
5. Jeżeli sytuacja tego wymaga dyrektor/wicedyrektor szkoły w celu doprowadzenia do konsultacji specjalistycznej wzywa pogotowie ratunkowe informując dyspozytora o zamiarach ucznia.
6. Jeżeli domniemaną przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa ucznia Dyrektor/wicedyrektor szkoły informuje odpowiednie instytucje i przekazuje go pod ich opiekę (np. policji).
7. Dyrektor szkoły zwołuje zebranie Zespołu ds. interwencji kryzysowych/konfliktowych.
8. Zespół ds. interwencji kryzysowych/konfliktowych:
 - a. przeprowadza analizę sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia w celu wstępnego ustalenia przyczyn zaistniałego zagrożenia,

- b. udziela pierwszego wsparcia rodzinie ucznia oraz wskazuje placówkę, gdzie może ona uzyskać specjalistyczną pomoc,
- c. ustala z rodzicami zasady wzajemnych kontaktów w celu monitorowania sytuacji ucznia po jego powrocie do szkoły.

3.4 Procedura postępowania w przypadku powzięcia informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą.

1. Jeśli próba samobójcza ma miejsce w Szkole:
 - 1.1. wychowawca (nauczyciel, pracownik) wzywa pogotowie ratunkowe informując dyspozytora o rodzaju zdarzenia;
 - 1.2. wychowawca (nauczyciel, pracownik) udziela pierwszej pomocy przedmedycznej, a następnie w dostępny sposób powiadamia o zdarzeniu dyrektora szkoły;
 - 1.3. dyrektor szkoły powiadamia rodziców o zdarzeniu;
 - 1.4. dyrektor szkoły zwołuje zebranie zespołu ds. interwencji kryzysowych/konfliktowych;
 - 1.5. zespół ds. interwencji kryzysowych/konfliktowych lub wskazana przez niego osoba, udziela pierwszego wsparcia rodzinie ucznia oraz wskazuje placówkę, gdzie może ona uzyskać specjalistyczną pomoc;
 - 1.6. dyrektor szkoły pod rygorem tajemnicy informuje Radę Pedagogiczną o próbie samobójczej ucznia w celu obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły oraz podjęcia wspólnych działań.
 - 1.7. zespół ds. interwencji kryzysowych/konfliktowych planuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną udzielaną innym uczniom szkoły (przede wszystkim grupie klasowej) oraz pracownikom szkoły przez psychologa/pedagoga szkolnego lub specjalistów z instytucji wspierających szkołę (np. Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych).
2. Jeśli próba samobójcza miała miejsce poza terenem Szkoły, a rodzic poinformował o tym szkołę:
 - 2.1. dyrektor szkoły zwołuje zebranie zespołu ds. interwencji kryzysowych/konfliktowych;
 - 2.2. zespół ds. interwencji kryzysowych/konfliktowych przekazuje rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza szkołą;
 - 2.3. dyrektor szkoły pod rygorem tajemnicy informuje zespół uczący o próbie samobójczej ucznia w celu obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły oraz podjęcia wspólnych działań;
 - 2.4. zespół ds. interwencji kryzysowych/konfliktowych planuje dalsze działania mające na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa, atmosfery życzliwości i wsparcia po jego powrocie do szkoły;
 - 2.5. zespół ds. interwencji kryzysowych/konfliktowych planuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną udzielaną innym uczniom szkoły (przede

wszystkim grupie klasowej) oraz pracownikom szkoły przez psychologa/pedagoga szkolnego lub specjalistów z instytucji wspierających szkołę (np. Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych).

3.5 Procedura postępowania w przypadku powrotu ucznia do szkoły po powziętej próbie samobójczej.

1. Przed powrotem do szkoły po powziętej próbie samobójczej konieczne jest dostarczenie przez rodziców ucznia informacji/zaświadczenia od lekarza psychiatry o braku przeciwwskazań do uczenia się dziecka na terenie szkoły w grupie klasowej.
2. Pedagog/psycholog szkolny we współpracy z wychowawcą otaczają ucznia wzmożoną opieką np. poprzez udzielenie wsparcia w postaci rozmów oraz ustala z rodzicami zasady wzajemnych kontaktów w celu monitorowania problemów ich dziecka.
3. W przypadku uzyskaniu ze szkoły informacji o zaistnieniu przesłanek mogących świadczyć o pogorszeniu stanu zdrowia ucznia, rodzic ma obowiązek odebrać dziecko ze szkoły i skorzystać z pomocy odpowiedniego specjalisty.
4. W przypadku śmierci ucznia w wyniku samobójstwa dyrektor szkoły informuje o zaistniałej sytuacji organ prowadzący oraz nadzorujący szkołę.
5. W przypadku śmierci ucznia w wyniku samobójstwa wychowawcy klas przekazują wiadomość na forum swoich klas (należy unikać przekazywania informacji na forum szkoły).
6. W komunikacie skierowanym do uczniów należy:
 - ograniczyć się do absolutnego minimum,
 - unikać sensacyjnego rozgłosu,
 - nie wspominać ani nie opisywać metody samobójstwa oraz miejsca, w którym je popełniono,
 - unikać gloryfikowania ucznia,
 - położyć nacisk na żałobę po śmierci, cierpienie ludzi z najbliższego otoczenia (konsekwencje dla osób, które pozostały),
 - przekazać informacje o dostępnej pomocy – lista dostępnych placówek z aktualnymi adresami i numerami telefonów oraz telefonów zaufania.
7. Szkoła ściśle współpracuje z właściwymi instytucjami.
8. Dyrektor Szkoły wyznacza osobę do kontaktów z mediami.
9. Ze wszystkich zdarzeń mających miejsce na terenie Szkoły sporządzane są notatki służbowe.
10. Spotkania Zespołu ds. interwencji kryzysowych/konfliktowych są protokołowane.

3.6 Procedura postępowania w przypadku popełnienia samobójstwa przez ucznia.

1. Po samobójstwie lub usiłowaniu popełnienia może dojść do zjawiska zakażenia się samobójstwem (tzw. Efekt Wertera). Należy zidentyfikować wszystkich uczniów o złym stanie emocjonalnym lub ze skłonnościami samobójczymi i otoczyć ich większą opieką i wsparciem – takie osoby często identyfikują się z samobójcami.
2. Koledzy szkolni, personel i rodzice powinni być poinformowani o wydarzeniu. Należy również stworzyć możliwość do przepracowania emocji z tym związanych.
3. W czasie dyskusji, rozmów nie można dopuścić do gloryfikowania tego typu zachowań oraz do idealizacji osoby samobójcy.
4. Nie należy organizować uroczystości o charakterze wspominkowym, ani apeli szkolnych, na których informowano by o zdarzeniu.
5. Uczniowie powinni uzyskać informację o miejscach, w których uzyskaliby pomoc w czasie kryzysu oraz numery telefonów zaufania.

3.7 Procedura postępowania w przypadku konieczności poinformowania rodziny ucznia o jego śmierci

1. Powiadamianie o śmierci zawsze powinno się odbywać twarzą w twarz. Należy unikać powiadamiania za pomocą telefonu lub poczty. Jeżeli jest to tylko możliwe. Powinno się odbywać w mieszkaniu, nigdy na klatce, w progu drzwi.
2. Prawidłowe powiadamianie o śmierci musi spełnić następujące warunki: — dostarczyć niezbędne informacje; udzielić pierwszego wsparcie dla ofiar; ochronić godność i okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
3. Powiadomienie powinno odbyć się w możliwie jak najkrótszym czasie od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób mu najbliższych.
4. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą:
 - a. stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenia, cukrzyca itp.),
 - b. informacje, które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej.

Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską.

5. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się przez, co najmniej, dwie osoby. Jedna
6. udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcje osoby powiadamianej.
7. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.
8. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze, bez zbędnych słów i dorabiania różnych teorii. Należy zachować się empatycznie, w razie potrzeby udzielić wsparcia fizycznego np. objąć ofiarę, podać chusteczkę do nosa.
9. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakie będzie wymagała osoba powiadamiana. Osoby te często czują potrzebę dowiedzenia się

szczegółów dotyczących śmierci bliskiego, okoliczności itp. (jak, w jaki sposób, kiedy, gdzie). Udzielane informacje powinny być również proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.

10. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego – zaproponować pomoc w zawiadomianiu innych bliskich, zapytać się czy jest coś, co możemy zrobić dla rodziny zmarłego.
11. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawiać rodziny i bliskich zmarłego samych, bez opieki. Powinien zostać pracownik socjalny lub psycholog, tak długo, aż minie pierwsza reakcja – szok lub pojawią się osoby bliskie np. członkowie rodziny, znajomi, przyjaciele.
12. Należy podać swoje dane kontaktowe (telefon, ewentualnie adres), aby udzielić informacji lub/i wsparcia, w razie potrzeby. Aby rodzina ofiary nie czuła się pozostawiona sama sobie.
13. Podać kontakty z instytucjami udzielającymi wsparcia (np. poradnie psychologiczne).
14. Jeżeli rodzina zmarłego nie znajduje się w miejscu zamieszkania, należy powiadomić sąsiadów o potrzebie kontaktu z rodziną (powodem jest wydarzenie nadzwyczajne, interwencja z udziałem medyków itp.), natomiast nie należy udzielać szczegółowych informacji sąsiadom, nie można wspomnieć o śmierci, aby to nie oni zawiadomili rodzinę zmarłego.
15. W realiach szkolnych rodzina nie powinna dowiadywać się o śmierci ucznia z mediów lub od osób trzecich. Informowanie leży po stronie personelu szkoły, dyrekcji.
16. Absolutnie unikać należy powierzenia zadania informowania o śmierci dzieciom lub nastolatkom.

4. Żałoba dziecięca

4.1 Procedura postępowania w przypadku śmierci osoby bliskiej uczniowi

Sposób działania

1. W przypadku, kiedy rodzic/opiekun prawny lub inna osoba bliska dziecka informuje pracownika szkoły o doświadczeniu przez nie żałoby, ten informuje o fakcie wychowawcę.
2. Wychowawca informuje o sytuacji wszystkich nauczycieli uczących dziecko, psychologa i pedagoga szkolnego.
3. Wychowawca powołuje zespół do spraw reagowania kryzysowego.
4. Na spotkaniu zespołu ustalone zostają formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dziecka i jego rodziny udzielane przez psychologa/pedagoga szkolnego lub specjalistów z instytucji wspierających szkołę (np. Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych).
5. Wszystkie spotkania zespołu oraz działania podjęte wobec dziecka i jego rodziny są protokołowane.

4.2 Procedura postępowania w sytuacji żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej)

1. Wychowawca informuje uczniów na forum klasy (opowiada o okolicznościach śmierci, uwzględniając życzenia rodziny zmarłego).
2. Jeśli istnieje taka potrzeba należy stworzyć warunki uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych, uroczystościach o charakterze wspomnieniowym.
3. Wychowawca ocenia potrzeby – monitoruje stan psychiczny uczniów ze szczególnym uwzględnieniem reakcji stresu pourazowego, zwraca uwagę na uczniów, u których stwierdza szczególnie ostry lub chroniczny przebieg reakcji.
4. Wychowawca pozostaje w stałym kontakcie z pedagogiem/psychologiem lub specjalistą z PP-P.
5. Wychowawca, po konsultacji z pedagogiem/psychologiem organizuje spotkanie, którego celem jest wymiana doświadczeń związanych ze zdarzeniem, mobilizacja indywidualnych sposobów radzenia sobie ze skutkami zdarzenia, udzielanie informacji o dalszych planach, działaniach, konsekwencjach, a także monitorowanie stanu emocjonalnego poszkodowanych.
6. Wychowawca wraz z pedagogiem/psychologiem ułatwia kontakt ze specjalistami z placówek wsparcia zewnętrznego.

5. Bezpieczeństwo cyfrowe środowiska szkolnego

5.1 Procedura reagowania w przypadku dostępu dzieci do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą

Zagrożenie łatwym dostępem do treści szkodliwych, niedozwolonych, nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc i promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawoływanie do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków; niebezpieczeństwo werbunku dzieci i młodzieży do organizacji nielegalnych i terrorystycznych).

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Reakcja szkoły w przypadku pozyskania wiedzy o wystąpieniu zagrożenia będzie zależna od tego, czy: treści te można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, czy też treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z uczniami danej szkoły, lecz wymagają kontaktu szkoły z odpowiednimi służbami. W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu), znalezione w Internecie lub w komputerze dziecka. Zabezpieczenie dowodów jest zadaniem rodziców lub opiekunów prawnych dziecka, w czynnościach tych może wspomagać ich przedstawiciel szkoły posiadający odpowiednie kompetencje techniczne. W przypadku sytuacji rozwiązanie leży po stronie szkoły, zaś należy rozważyć zgłoszenie incydentu na Policję.

Identyfikacja sprawcy(-ów)

Konieczne jest poinformowanie wszystkich rodziców lub opiekunów dzieci uczestniczących w zdarzeniu o sytuacji i roli ich dzieci.

Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

W przypadku udostępniania (szerowania, dzielenia się) treści opisanych wcześniej jako szkodliwych/ niedozwolonych/nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia przez ucznia należy przeprowadzić z nim rozmowę na temat jego postępowania i w jej trakcie uzmysłwić mu szkodliwość prowadzonych przez niego działań. W przypadku upowszechniania przez sprawców treści nielegalnych (np. pornografii dziecięcej) należy złożyć zawiadomienie o zdarzeniu na Policję.

Aktywności wobec ofiar zdarzenia

Dzieci (ofiary i świadków zdarzenia) należy otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną. Rozmowa z dzieckiem powinna się odbywać w warunkach jego komfortu psychicznego, z poszanowaniem poufności i podmiotowości ucznia ze względu na fakt, iż kontakt z treściami nielegalnymi może mieć bardzo szkodliwy wpływ na jego psychikę. W jej trakcie należy ustalić okoliczności uzyskania przez ofiarę dostępu do ww. treści. Należy koniecznie powiadomić ich

rodziców lub opiekunów prawnych o zdarzeniu i uzgodnić z nimi podejmowane działania i formy wsparcia dziecka. W przypadku kontaktu dziecka z treściami szkodliwymi należy dokładnie zbadać sposób, w jaki nastąpił kontakt dziecka z nimi. Poszukiwanie przez dziecko tego typu treści w sieci lub podsuwanie ich dziecku przez innych może być oznaką niepokojących incydentów ze świata rzeczywistego. Np. kontakty z osobami handlującymi narkotykami czy proces rekrutacji do sekty lub innej niebezpiecznej grupy.

Aktywności wobec świadków

W przypadku, gdy informacja na temat zdarzenia dotrze do środowiska rówieśniczego ofiary – w klasie, czy szkole, wskazane jest podjęcie działań edukacyjnych i wychowawczych.

Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

W przypadku naruszenia prawa np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą należy – w porozumieniu z rodzicami dziecka - niezwłocznie powiadomić Policję

Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi

Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać potrzebę skorzystania przez ofiarę ze specjalistycznej opieki psychologicznej. Decyzja o takim kontakcie i skierowaniu na terapię musi zostać podjęta w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.

5.2 Procedura reagowania w przypadkach cyberprzemocy

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą

Cyberprzemoc – przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie os mijających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań okres lanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS.

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

Przypadek cyberprzemocy może zostać ujawniony przez ofiarę, świadka (np. innego ucznia, nauczyciela, rodzica) lub osobę bliską ofierze (np. rodzice, rodzeństwo, przyjaciele). W każdym przypadku należy ze spokojem wysłuchać osoby zgłaszającej i okazać jej wsparcie. Podziękować za zaufanie i zgłoszenie tej sprawy.

Jeśli zgłaszającym jest ofiara cyberprzemocy, podejmując działania przede wszystkim należy okazać wsparcie, z zachowaniem jej podmiotowości i poszanowaniem jej uczuć. Potwierdzić, że ujawnienie przemocy jest dobrą decyzją. Taką rozmowę należy przeprowadzić w miejscu bezpiecznym, zapewniającym ofierze intymność. Nie należy podejmować kroków, które

mogłyby prowadzić do powtórnej wiktyimizacji czy wzbudzić podejrzenia sprawcy (np. wywoływać ucznia z lekcji do dyrekcji).

Jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara, na początku prosimy o opis sytuacji, także z zachowaniem podmiotowości i poszanowaniem uczuć osoby zgłaszającej (np. strach przed byciem donosicielem, obawa o własne bezpieczeństwo). W każdej sytuacji w trakcie ustalania okoliczności trzeba ustalić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość /powtarzalność). Realizując procedurę należy unikać działań, które mogłyby wtórnie stygmatyzować ofiarę lub sprawcę, np.: wywoływanie uczniów z lekcji, konfrontowanie ofiary i sprawcy, niewspółmierna kara, wytykanie palcami, etc. Trzeba dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem (wtedy trzeba podjąć działania profilaktyczne mające na celu nie dopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań w stronę cyberprzemocy).

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię połączeń, etc.). W trakcie zbierania materiałów należy zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem.

Identyfikacja sprawcy(-ów)

Identyfikacja sprawcy(ów) często jest możliwa dzięki zebranym materiałom – wynikom rozmów z osobą zgłaszającą, z ofiarą, analizie zebranych materiałów. Ofiara często domyśla się, kto stosuje wobec niego cyberprzemoc. Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją. Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia (art. 202 par. 3 KK)

Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog lub psycholog szkolny powinien przeprowadzić z nim rozmowę o jego zachowaniu. Rozmowa taka ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie (w tym np. przyjrzeniu się przyczynom), a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposobów zadość uczynienia ofiarom cyberprzemocy).

Aktywności wobec ofiar zdarzenia

W pierwszej kolejności należy udzielić wsparcia ofierze. Musi się ona czuć bezpieczna i zaopiekowana przez dorosłych. Na poczucie bezpieczeństwa dziecka wpływa fakt, że wie ono, iż szkoła podejmuje kroki w celu rozwiązania problemu. Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy – należy zapewnić go, że nie jest winny zaistniałej sytuacji oraz że nikt nie ma prawa zachowywać się w ten sposób wobec niego, a także podkreślić, że dobrze zrobił ujawniając sytuację. Należy okazać zrozumienie dla jego uczuć, w tym trudności z ujawnieniem okoliczności wydarzenia, strachu, wstydu. Trzeba podkreślić, że szkoła nie toleruje przemocy i że zostaną podjęte odpowiednie procedury interwencyjne. Należy poinformować ucznia o krokach, jakie może podjąć szkoła i sposobach, w jaki może zapewnić mu bezpieczeństwo. Należy pomóc ofierze (rodzicom ofiary) w zabezpieczeniu dowodów (to może być dla niej

zadanie trudne zarówno ze względów technicznych, jak i emocjonalnych), zerwaniu kontaktu ze sprawcą, zadbanie o podstawowe zasady bezpieczeństwa on-line (np. nieudostępnianie swoich danych kontaktowych, kształtowanie swojego wizerunku etc). Pomoc ofierze nie może kończyć się w momencie zakończenia procedury. Warto monitorować sytuację, „czuwać” nad jej bezpieczeństwem, np. zwracać uwagę czy nie są podejmowane wobec niej dalsze działania przemocowe, obserwować, jak sobie radzi w grupie po ujawnionym incydencie cyberprzemocy. W działania wobec ofiary należy także włączyć rodziców/opiekunów ofiary – trzeba na bieżąco ich informować o sytuacji, pamiętając przy tym o podmiotowym traktowaniu dziecka – mówiąc mu o tym i starając się uzyskać jego akceptację dla udziału rodziców. Jeśli dziecko nie wyraża zgody, należy omówić z nim jego obawy, a jeśli to nie pomaga powołać się na obowiązujące nas zasady i przekazać informację rodzicom. W trakcie rozmowy z dzieckiem i/lub jego rodzicami/opiekunami, jeśli jest to wskazane, można zaproponować pomoc specjalisty (np. psycholog szkolny, poradnia psychologiczno-pedagogiczna) oraz przekazać informację o możliwości zgłoszenia sprawy Policji.

Aktywności wobec świadków

Należy zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, zwłaszcza, jeśli byli oni osobami ujawniającymi cyberprzemoc. W trakcie rozmowy ze świadkami należy okazać zrozumienie i empatię dla ich uczuć – obawy przed przypięciem łatki „donosiciela”, strachu przed staniem się kolejną ofiarą sprawcy itp.

5.3 Procedura reagowania w przypadku naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą

Zagrożenie to polega na naruszeniu prywatności dziecka lub pracownika szkoły poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły. Należy zwrócić uwagę, iż podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest w świetle polskiego prawa przestępstwem. Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych jest przejście profilu na portalu społecznościowym w celu dyskredytacji lub naruszenia dobrego wizerunku ofiary (np. publikacja zdjęć intymnych bądź montowanych), szantażu (w celu uzyskania korzyści finansowych w zamian za niepublikowanie zdjęć bądź treści naruszających dobry wizerunek ofiary), dokonania zakupów i innych transakcji finansowych (np. w sklepach internetowych na koszt ofiary) lub uzyskania korzyści (np. usługi premium SMS). Często naruszenia prywatności łączy się z cyberprzemocą.

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

Gdy sprawcą jest uczeń – kolega ofiary ze szkoły czy klasy, uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem szkoły lub wychowawcą. W przypadku, gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice winni skontaktować się

bezpośrednio z Policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem Karnym ściganie następuje tu na wniosek pokrzywdzonego). Istotne dla ścigania sprawcy będzie uzyskanie dowodów, że sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej. Samo podszywanie się pod ofiarę nie jest karalne.

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania – w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms). Równolegle należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych, tak aby uniemożliwić kontynuację procederu naruszania prywatności. Jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary, bądź w innych celach niezgodnych z prawem należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie. Likwidacja stron internetowych czy profili w portalach społecznościowych, która wymagać będzie interwencji w zebrane dowody musi odbywać się za zgodą Policji (o ile została powiadomiona). Szczególnej uwagi wymagają incydenty kradzieży tożsamości w celu posłużenia się nią np. podczas zakupu towarów online lub dokonania transakcji finansowych. W tym przypadku należy skontaktować się ze sklepem lub pożyczkodawcą i wyjaśnić charakter zdarzenia.

Identyfikacja sprawcy(-ów)

W przypadku, gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełnianie przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej należy je zabezpieczyć i przekazać Policji. W przypadku, gdy trudno to ustalić, identyfikacji dokonać winna Policja. W przypadku znanego sprawcy, który jednak nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo-edukacyjnych uzgodnionych z rodzicami.

Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów takich działań powinny być przeprosiny złożone osobie poszkodowanej. Celem takich działań winno być nie tylko nabycie odpowiedniej wiedzy przez ucznia na temat wagi poszanowania prywatności w codziennym życiu, ale trwała zmiana jego postawy na akceptującą szacunek dla wizerunku i prywatności. Działania takie szkoła winna podjąć niezależnie od powiadomienia Policji/ sądu rodzinnego. Dyrekcja szkoły winna podjąć decyzje w sprawie powiadomienia o incydencie Policji, biorąc pod uwagę wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinie wychowawcy i pedagoga. Przed podjęciem decyzji o zgłoszeniu incydentu na Policję należy rozważyć, czy istnieją dowody, iż uczeń-sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej. W takim przypadku dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie interpretacji prawnej adwokata lub radcy prawnego.

Aktywności wobec ofiar zdarzenia

Ofiary incydentów należy otoczyć, w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi, opieką pedagogiczno-psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym). Jeśli kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła winna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.

Aktywności wobec świadków

Ofiary incydentów należy otoczyć, w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi, opieką pedagogiczno-psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym). Jeśli kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła winna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.

5.4 Procedura reagowania w przypadku zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą

Infoholizm (siecioholizm) – nadmierne, obejmujące niekiedy niemal całą dobę korzystanie z zasobów Internetu i gier komputerowych (najczęściej sieciowych) i portali społecznościowych przez dzieci. Jego negatywne efekty polegają na pogarszaniu się stanu zdrowia fizycznego (np. choroby oczu, padaczka ekranowa, choroby kręgosłupa) i psychicznego (irytacja, rozdrażnienie, spadek sprawności psychofizycznej, a nawet depresja), zaniedbywaniu codziennych czynności, oraz osłabianiu relacji rodzinnych i społecznych.

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

Infoholizm stwierdza najczęściej rodzic lub opiekun prawny dziecka. W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej. Kluczowe są tutaj pozostałe objawy wskazane wyżej. Nauczyciele w szkole także powinni zainteresować się przypadkami dzieci nieangażujących się w życie klasy, a poświęcającymi wolne chwile na kontakt on-line lub przychodzącymi do szkoły po nieprzespanej nocy. Rzadziej zgłoszeń można się spodziewać od rówieśników dziecka nadmiernie korzystającego z sieci.

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Reakcja szkoły powinna polegać w pierwszych krokach na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami). Celem tych ustaleń jest wybór odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu – z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie

w szkole. W początkowej fazie popadania w uzależnienie od Internetu należy koncentrować się na wsparciu udzielonym w rodzinie i w szkole (psycholog/pedagog szkolny, wychowawca).

Aktywności wobec ofiar zdarzenia

Osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona zindywidualizowaną opieką przez pedagoga/psychologa szkolnego. Pierwszym jej etapem będzie rozmowa (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku. Warto w tym zakresie skorzystać z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Dziecku w trakcie wsparcia należy zapewnić komfort psychiczny – o jego sytuacji i specyfice uwarunkowań osobistych muszą zostać powiadomieni wszyscy uczący go i oceniający nauczyciele. O ile nie wiedzą o problemie swojego dziecka, niezbędne jest powiadomienie rodziców lub opiekunów prawnych dziecka i omówienie z nimi wspólnych rozwiązań. Tylko synergiczne współdziałanie rodziców i szkoły może zagwarantować powodzenie podejmowanych działań wspierających dziecko.

Aktywności wobec świadków

Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy dziecka, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o codzienne wsparcie dla dziecka dotkniętego problemem, a także o informowanie wychowawcy w przypadku wystąpienia kolejnych przypadków u innych dzieci.

5.5 Procedura reagowania w przypadku nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą

Zagrożenie obejmuje kontakty osób dorosłych z małoletnimi w celu zainicjowania znajomości prowadzących do wyłudzenia poufnych informacji, nawiązania kontaktów seksualnych, skłonienia dziecka do zachowań niebezpiecznych dla jego zdrowia i życia lub wyłudzenia własności (np. danych, pieniędzy, cennych przedmiotów rodzinnych).

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

Osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice/opiekunowie prawni dziecka lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofili”. W pierwszym przypadku informacja trafia najpierw do szkół, w drugim na Policję. Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary. Kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji – szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu on-line, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Jednocześnie bezzwłocznie dyrektor szkoły powinien złożyć zawiadomienie na Policji o wystąpieniu zdarzenia.

Identyfikacja sprawcy(-ów)

Ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody. Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet.

Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

Nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą. Zadaniem szkoły jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ew. świadkami.

Aktywności wobec ofiar zdarzenia

W każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej należy przed wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa. Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców. Pierwszą czynnością w ramach reakcji na zagrożenie jest otoczenie ofiary pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami/opiekunami prawnymi. W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/pedagoga/psychologa/, do której dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je Policji. Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej (rodzinnej) dziecka, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie. Dziecku należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej. Wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.

Aktywności wobec świadków

Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również objąć go opieką psychologiczną, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na zdarzenie.

Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie Policji lub sądu rodzinnego.

5.6 Procedura reagowania w przypadku sekstingu, prowokacyjnych zachowań uczniów i aktywności seksualnej jako źródło dochodu osób nieletnich

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą

Seksting to przesyłanie drogą elektroniczną w formie wiadomości MMS lub publikowanie np. w portalach (społecznościowych) prywatnych treści, głównie zdjęć, o kontekście seksualnym, erotycznym i intymnym.

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

Zgłoszeń przypadków sekstingu dokonują głównie rodzice lub opiekunowie prawni dziecka - ofiary. Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od jej samej lub z grona bliskich znajomych dziecka. W rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci. Delikatny charakter sprawy, a także potencjalna penalizacja sprawcy, wymagają zachowania daleko posuniętej dyskrecji i profesjonalnej reakcji. Czasami zgłoszenia dokonują ofiary lub osoby je znające.

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Wyróżniamy 3 podstawowe rodzaje sekstingu, które skutkują koniecznością realizacji zmodyfikowanych procedur reagowania:

Rodzaj 1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.

Rodzaj 2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.

Rodzaj 3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej – lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.

Identyfikacja sprawcy(-ów)

Identyfikacja sprawcy będzie możliwa przede wszystkim dzięki zabezpieczeniu dowodów - przesyłanych zdjęć, czy zrzutów ekranów portali, w których opublikowano zdjęcie(-a). Jako, że seksting jest karalny, skrupulatność i wiarygodność dokumentacji ma duże znaczenie. Należy przy tym przestrzegać zasad dyskrecji, szczególnie w środowisku rówieśniczym ofiary.

Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

Zidentyfikowani małoletni sprawcy sekstingu winni zostać wezwani do dyrekcji szkoły, gdzie zostaną im przedstawione dowody ich aktywności. Niezależnie od zakresu negatywnych zachowań i działań wszyscy sprawcy powinni otrzymać wsparcie pedagogiczne i psychologiczne. Konieczne są także rozmowy ze sprawcami w obecności ich rodziców zaproszonych do szkoły.

Rodzaj 1. Dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie sprawców zdarzenia, że dalsze rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało ostrzejsze konsekwencje, w tym prawne.

Rodzaj 2. Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku na dyrektorze placówki ciąży obowiązek zgłoszenia incydentu na Policję. Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (par. 2020 Kodeksu Karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na Policję i/lub do sądu rodzinnego. Wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami lub opiekunami prawnymi.

Rodzaj 3. Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne – konieczne zgłoszenie takiego przypadku na Policję. W sytuacji zaistnienia znamion 74 2.7 Bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwość reklam – procedury reagowania

Aktywności wobec ofiar zdarzenia

Pierwszą reakcją szkoły i rodziców, obok dokumentacji dowodów, winno być otoczenie wszechstronną, dyskretną opieką psychologiczno-pedagogiczną ofiary oraz zaproponowanie odpowiednich działań wychowawczych, w przypadku upublicznienia przypadku sekstingu w środowisku rówieśniczym. Rozmowa na temat identyfikacji potencjalnego sprawcy powinna być realizowana w warunkach komfortu psychicznego dla dziecka – ofiary sekstingu, z szacunkiem dla jego indywidualności i przeżytego stresu.

Aktywności wobec świadków

Jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym – np. poprzez przesłanie MMS do uczniów tej samej szkoły lub klasy lub publikację w portalu społecznościowym, należy podjąć działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażanie się na dotkliwe kary.

Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

W przypadku publikacji lub upowszechniania zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej (co jest wykroczeniem ściganym z urzędu) kierownictwo szkoły jest zobowiązane do powiadomienia o tym zdarzeniu Policji lub sądu rodzinnego.

5.7 Procedura reagowania w przypadkach łamania prawa autorskiego

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

W zależności od okoliczności oraz zaawansowania problemu, w którym doszło do ujawnienia sprawy, zdarzenie może zostać zgłoszone w sposób nieformalny (ustnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną, na zamkniętym lub publicznym forum internetowym, na piśmie w postaci wezwania podpisanego przez domniemanego uprawnionego lub jego pełnomocnika) lub formalny (w postaci doręczenia odpisu pozwu lub innego pisma urzędowego np. wezwania z Policji lub prokuratury). Przyjęcie zgłoszenia dokonanego w sposób nieformalny powinno zaowocować powstaniem bardziej formalnego śladu, w postaci np. notatki służbowej, zakomunikowania przełożonemu itd. w zależności od wagi sprawy. Na wstępnym etapie należy przede wszystkim unikać wdawania się w argumentację, pochopnego przyznawania roszczeń lub spełniania żądań, piętnowania domniemych sprawców itd. bez ustalenia wszystkich okoliczności sprawy, w razie potrzeby w konsultacji z prawnikiem. Prawo autorskie jest regulacją skomplikowaną, a sądy decydują w sprawach o naruszenie praw autorskich często w

bardzo odmienny sposób, dlatego w większości przypadków uzyskanie fachowej pomocy prawnej jest wysoce wskazane. Najczęstszym przypadkiem, w którym szkoła może zetknąć się z problemem naruszenia praw autorskich jest użycie materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły, poza zakresem dozwolonego użytku, przez jej pracowników bądź uczniów. W przypadku naruszeń dokonanych przez uczniów szkoła nie może występować w roli sędziego - dochodzenie roszczeń należy pozostawić osobom uprawnionym. Szkoła powinna na każdym etapie skupić się na swojej roli edukacyjno-wychowawczej poprzez organizację lekcji na temat praw autorskich, zwracając przy tym uwagę, że powinny one rzeczowo i konkretnie informować, jakie czyny są dozwolone, a jakie zabronione prawem.

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Należy zebrać informacje przede wszystkim o:

- osobie dokonującej zgłoszenia, czy jest do tego uprawniona (czy faktycznie przysługują jej prawa autorskie do danego utworu, czy posiada ważne pełnomocnictwo itd.),
- wykorzystanym utworze (czy faktycznie jest chroniony przez prawo autorskie, w jakim zakresie został wykorzystany i czy zakres ten mieści się w zakresie posiadanych licencji lub dozwolonego użytku).

Należy zweryfikować wszystkie informacje podawane przez zgłaszającego lub inne osoby. Jeżeli np. powołuje się on na toczące się w sprawie postępowanie karne, należy podjąć kontakt z odpowiednimi służbami celem ustalenia, czy takie postępowanie faktycznie się toczy, czego dokładnie dotyczy i jaka jest w nim rola poszczególnych osób. Taki kontakt najlepiej przeprowadzać za pośrednictwem adwokata lub radcy prawnego. Należy sprawdzić, czy okoliczności podane w zgłoszeniu faktycznie miały miejsce i czy powoływane tam dowody nie zostały zmanipulowane.

Identyfikacja sprawcy(-ów)

Dochodzenie naruszeń praw autorskich realizowane jest, co do zasady, z inicjatywy samego uprawnionego przed sądami, a w przypadku naruszeń stanowiących przestępstwo dodatkowo zaangażowane mogą być Policja i prokuratura. Szkoła nie powinna wyręczać tych organów w ich rolach ani też wkraczać w ich kompetencje. Szkoła powinna skupić się na swojej roli wychowawczej i edukacyjnej, wykorzystując otrzymanie zgłoszenia rzekomego naruszenia do przekazania zaangażowanym osobom (a być może i wszystkim uczniom, nauczycielom i opiekunom) wiedzy na temat tego, jak faktycznie prawo reguluje tę konkretną sytuację.

Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

Zasadniczo o dochodzeniu roszczeń wobec sprawcy decyduje sam uprawniony (tzn. autor lub inna osoba, której przysługują prawa autorskie). Szkoła powinna natomiast podjąć działania o charakterze edukacyjno-wychowawczym, polegające na obszernym wyjaśnieniu, na czym polegało naruszenie oraz przekazaniu wiedzy, jak do naruszeń nie dopuścić w przyszłości.

Aktywności wobec ofiar zdarzenia

Jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe lub inne kompromisowe zakończenie powstałego sporu. Np. w przypadku, gdy ofiarą jest osoba ze

szkoły, autorytet szkoły może pomóc w skłonieniu sprawcy do zaprzestania naruszeń. Z kolei w przypadku, gdy ofiarą jest osoba spoza szkoły, szkoła może pomóc sprawcy w doprowadzeniu do zaniechania naruszeń i naprawienia ich skutków bez niepotrzebnej eskalacji sporu.

Aktywności wobec świadków

Stosownie do okoliczności, należy samodzielnie zebrać ich zeznania lub zadbać, aby zostały one zebrane przez uprawnione organ

5.8 Procedura reagowania w przypadkach zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą

Kategoria technicznych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego obejmuje obecnie szerokie spectrum problemów: (1) ataki przez wirusy, robaki i trojany, (2) ataki na zasoby sieciowe (hakerstwo, spyware, crimeware, exploit, ataki słownikowe i back door, skanowanie portów, phishing, pharming, sniffing, spoofing, ataki Denial of service (DoS), rootkit) i ataki socjotechniczne. Na styku z zagadnieniami technicznymi lokalizują się zagrożenia wynikające z nieprawidłowych i szkodliwych zachowań użytkowników np. używanie łatwych do odgadnięcia haseł, pozostawianie komputerów włączonych bez opieki, czy brak zabezpieczeń na wypadek braku energii elektrycznej.

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

W przypadku wystąpienia incydentów zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia go osobie odpowiedzialnej za infrastrukturę cyfrową szkoły oraz dyrekcji. Kluczowe znaczenie ma zebranie i zabezpieczenie przez specjalistę dowodów w formie elektronicznej.

Identyfikacja sprawcy(-ów)

Identyfikację sprawców ataku należy pozostawić specjalistom – informatykom. W sytuacji, gdy incydent spowodował szkole straty materialne lub wiązał się z utratą danych należy powiadomić Policję, aby podjęła działania na rzecz zidentyfikowania sprawcy.

Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

Jeśli sprawcami incydentu są uczniowie danej szkoły, o zaistniałej sytuacji należy powiadomić ich rodziców, zaś wobec nich podjąć działania wychowawcze. Jeżeli skutki ataku mają dotkliwy charakter, doprowadziły do zniszczenia mienia lub utraty istotnych danych (np. gromadzonych w e-dzienniku szkoły), należy taki przypadek zgłosić na Policję.

Aktywności wobec świadków

O incydencie należy powiadomić społeczność szkolną (uczniów, nauczycieli, rodziców) i zaprezentować podjęte sprawne działania, tak przywracające działanie aplikacji i sieci komputerowej w szkole, jak i wychowawczo-edukacyjne wobec dzieci.

Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

W przypadku wystąpienia strat materialnych oraz utraty danych (szczególnie danych wrażliwych) należy zgłosić incydent na Policji.

6. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego

Ważną rolę w tworzeniu, modyfikowaniu czy uaktualnianiu określonych procedur obowiązujących na terenie szkoły jest tzw. szkolny zespół reagowania kryzysowego. Jego zadaniem jest przede wszystkim wyznaczenie pracowników, którzy będą odpowiedzialni za realizację określonych zadań podczas podejmowaniu działań interwencyjnych. Mowa tutaj nie tylko o zapewnieniu bezpieczeństwa osobom doświadczającym sytuacji trudnej, ale przykładowo zadbanie też o ewentualną ewakuację uczniów z budynku, poinformowanie rodziców o zaistniałym zdarzeniu, odseparowanie pozostałych uczniów i zorganizowanie dla nich odpowiedniego miejsca, a nawet o kontakt ze służbami czy przedstawicielami innych instytucji, z których pomocy w danym momencie można skorzystać. Do zadań szkolnego zespołu reagowania kryzysowego należy nawiązanie kontaktu z ich przedstawicielami. Jeśli szkoła w obliczu kryzysu miałaby skorzystać z możliwości i zasobów innych instytucji, najpierw trzeba zapoznać się z ich ofertą, zapraszając do współpracy i ustalenia jej zasad. Poza współpracą z instytucjami z zewnątrz istotne jest też zaangażowanie w proces tworzenia procedur reagowania zarówno uczniów, jak i wszystkich pracowników szkoły.

Zadania poszczególnych pracowników szkoły	
Nauczyciele	<ul style="list-style-type: none">• Identyfikowanie uczniów potrzebujących wsparcia i porady• Informowanie uczniów o zaistnieniu sytuacji kryzysowej• Identyfikacja uczniów szczególnie pobudzonych, roztrzęsionych• i przeprowadzanie ich do wcześniej ustalonych miejsc• Towarzystwo osobom rannym lub znajdującym się w stanie• szoku• Monitorowanie uczniów dotkniętych kryzysem po jego ustaniu• Zachęcanie uczniów do uczestnictwa w pożądanym• aktywnościach
Psycholog, pedagog	<ul style="list-style-type: none">• Udzielanie wsparcia psychologicznego potrzebującym go• uczniom i nauczycielom• Koordynowanie działań dotyczących pomocy psychologicznej• w ramach interwencji• Pozyskiwanie aktualnych, sprawdzonych informacji w trakcie• kryzysu• Utrzymywanie stałego kontaktu z nauczycielami• i wychowawcami• Organizowanie wsparcia innych instytucji• Prowadzenie ewidencji uczniów potrzebujących pomocy,• ustalanie priorytetów, wydawanie zaleceń• Informowanie rodziców o stanie ich dzieci oraz zalecanych• formach pomocy• Edukowanie rodziców oraz nauczycieli z zakresu reakcji

	<ul style="list-style-type: none"> • emocjonalnych oraz potrzebach osoby w kryzysie • Udzielanie wsparcia pracownikom szkoły
Dyrektor	<ul style="list-style-type: none"> • Powołanie szkolnego zespołu reagowania kryzysowego • i monitorowanie jego prac • Oficjalne wprowadzanie wypracowanych procedur postępowania • Wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za kontakt z mediami (może być to sam dyrektor) • Przygotowywanie oficjalnych oświadczeń oraz informacji dla mediów • Pozostawanie w stałym kontakcie z członkami SZRK • Uczestnictwo w ewaluacji przeprowadzonych działań interwencyjnych • Tworzenie zasad współpracy szkoły z poradnią, zbieranie oraz zgłaszanie potrzeb • Reprezentacja szkoły w kontaktach z innymi instytucjami
Sekretariat	<ul style="list-style-type: none"> • Przekazywanie członkom SZRK informacji o miejscu oraz terminach kolejnych spotkań • Informowanie służb interwencyjnych o rozkładzie budynku, przeprowadzanie ich do miejsca zdarzenia, zapewnianie łatwego dostępu do poszkodowanych • Dostarczanie członkom SZRK potrzebnych danych teleadresowych oraz innych niezbędnych informacji/przedmiotów • Odbieranie telefonów oraz kierowanie dzwoniących do właściwych osób

Najważniejszym zadaniem SZRK jest tworzenie szczegółowych procedur reagowania w określonych sytuacjach kryzysowych.

Zadania szkolnego zespołu reagowania kryzysowego:

- ocena sytuacji kryzysowej;
- reagowanie na sygnały świadczące o sytuacji zagrażającej;
- podejmowanie i koordynowanie działań interwencyjnych w obliczu sytuacji kryzysowej;
- dbanie o realizację ustanowionych procedur;
- przydzielanie zadań i obowiązków;
- organizacja wsparcia i pomocy specjalistycznej;
- ewentualny kontakt z mediami;
- dbanie o bezpieczeństwo;
- podejmowanie działań prewencyjnych;

- współpraca i korzystanie z zasobów innych instytucji;
- poinformowanie właściwych służb o zaistniałej sytuacji.

7. Zmiany przyjęte w dokumencie

Wprowadzono zmiany do dokumentu dnia 25.06.2019 r.

1. Przyjęcie procedury niepromowania uczniów z klas 1-3 szkoły podstawowej.
2. Przyjęcie procedury postępowania w przypadku utraty domu rodzinnego i umieszczenia w placówce pieczy zastępczej

7.1 Procedura niepromowania ucznia w klasach I-III

1. Wychowawca klasy 14 dni przed klasyfikacją roczną informuje pisemnie rodziców/opiekunów ucznia o możliwości niepromowania ich dziecka.
 - a) Opinia wychowawcy powinna być oparta o własne obserwacje, przeprowadzoną diagnozę, wnioski z udzielonej uczniowi pomocy psychologiczno- pedagogicznej, wyniki obserwacji psychologa/ pedagoga i inne istotne informacje.
 - b) W przypadku ucznia, który rozpoczyna naukę w szkole w ciągu roku szkolnego:
 - o nauczyciel zapoznaje się z dokumentacją otrzymaną z poprzedniej szkoły,
 - o jeżeli oceny cząstkowe nie zawierają komentarza słownego, a dołączona opinia (jeżeli taka jest) nie zawiera treści, które w sposób jednoznaczny wskazują na opanowanie umiejętności przewidziane w podstawie programowej, nauczyciel może przeprowadzić diagnozę za pomocą dowolnie wybranego narzędzia diagnostycznego, stanowiącą rozpoznanie podstawowych umiejętności zawartych w podstawie programowej.
2. Po otrzymaniu informacji wymienionej w pkt.II.1 rodzice/ opiekunowie wyrażają opinię na piśmie w ciągu 6 dni od otrzymania opinii wychowawcy.
3. Uczeń może być niepromowany również na pisemny wniosek rodziców/ opiekunów prawnych, po zasięgnięciu opinii wychowawcy:
 - a) Rodzice/ opiekunowie prawni na 14 dni przed klasyfikacją roczną informują na piśmie wychowawcę ucznia o propozycji niepromowania ich dziecka.
 - b) Wychowawca wyraża opinię, która powinna być oparta o przeprowadzoną diagnozę, wnioski z udzielonej uczniowi pomocy psychologiczno- pedagogicznej, wyniki obserwacji psychologa/ pedagoga i inne istotne informacje.
4. Opinia rodzica/ opiekuna prawnego nie ma decydującego wpływu na uchwałę rady pedagogicznej.

5. Propozycję niepromowania ucznia wychowawca przedstawia radzie pedagogicznej na posiedzeniu klasyfikacyjnym, która zatwierdza (lub nie zatwierdza) większością głosów.

7.2 Procedura postępowania w przypadku umieszczenia w placówce pieczy zastępczej

1. Po przyjęciu ucznia z placówki opiekuńczo-wychowawczej wychowawca organizuje spotkanie z opiekunem i/lub rodzicem ucznia w celu uzyskania potrzebnych informacji o dziecku. Informacja ze spotkania umieszczona jest w e-dzienniku.
2. Wychowawca przygotowuje zespół klasowy na przyjęcie nowego ucznia i organizuje zajęcia integracyjne.
3. Wychowawca lub inna wyznaczona przez niego osoba (np. asystent nauczyciela, pedagog, psycholog) zaznajamia ucznia z najbliższym otoczeniem, oprowadza go po szkole.
4. Po wstępnej obserwacji ucznia, w razie potrzeby, proponowane są formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla ucznia.
5. W sytuacji gdy wychowanek domu dziecka przejawia frustrację, oporuje, zмага się z negatywnymi emocjami, zachowuje się niekontrolowanie, bądź poniżej norm przewidzianych dla jego wieku wszelkie działania pomocowe są uzgadniane ze specjalistami z domu dziecka i prowadzone pod ich merytorycznym i organizacyjnym kierunkiem.
6. Z uwagi na możliwość złożoności sytuacji wychowanek domu dziecka a ucznia szkoły należy dokładnie rozpoznać czynniki wpływające na złożoność sytuacji (choroba alkoholowa rodziców, przemoc w rodzinie, wykorzystanie seksualne, fobia szkolna i inne) i tylko wtedy ustalić zakres proponowanej pomocy, tak by działania domy dziecka i szkoły nie kolidowały ze sobą, nie powielały się, nie prowadziły do dyskomfortu psychicznego dziecka.
7. Wychowawca pozostaje w stałym kontakcie z opiekunem i/lub rodzicem.

